

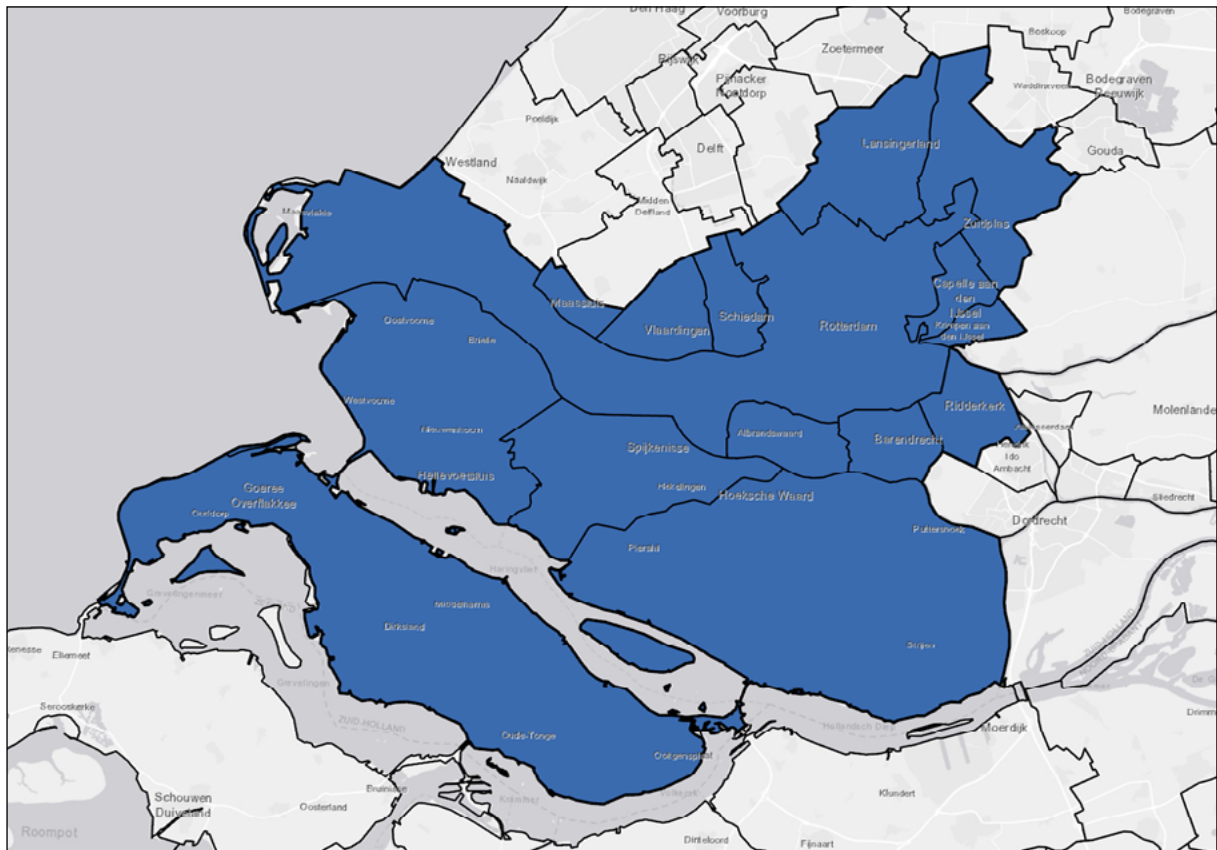
Medegefinancierd door
de Europese Unie

Fonds voor
rechtvaardige
transitie

Publieksversie JTF Groot-Rijnmond

Operationeel Programma en Territoriaal Plan voor een Rechtvaardige Transitie

Inhoud

1	Introductie JTF Nederland.....	3
2	Operationeel Programma.....	4
2.1	Programmastrategie	4
2.1.1	Inleiding	4
2.1.2	Maatschappelijke uitdagingen: impact van klimaattransitie-opgave.....	5
2.1.3	Tekortkomingen van de markt	6
2.1.4	Investeringsbehoeften en verhouding JTF met andere Europese fondsen.....	6
2.1.5	Aanbevelingen van de Europese Commissie	7
2.1.6	JTF Nederland 2021-2027 transitieproblemen in de regionale plannen	8
2.1.7	Wie kan JTF-steun aanvragen?.....	9
2.2	Prioriteiten per JTF-regio	10
2.2.1	Programmabudget en cofinanciering	11
2.2.2	Groot-Rijnmond	12
2.3	Uitvoering programma.....	16
2.3.1	Governance en betrokken regionale partijen	16
2.3.2	Administratieve lastenverlichting en vereenvoudigde kostensoorten	17
2.3.3	Communicatie en zichtbaarheid	18
3	Territoriaal Plan voor een Rechtvaardige Transitie Nederland.....	19
3.1	Overzicht van het transitieproces en vaststelling van de zwaarst getroffen gebieden	19
3.1.1	Inleiding	19
3.1.2	Energie-en grondstoffentransitie	19
3.1.3	Sociaaleconomische effecten.....	19
3.1.4	Begunstigden	20
3.1.5	Regionale aanpak en vaststelling gebieden	20
3.2	Territoriaal Plan voor een Rechtvaardige Transitie Groot-Rijnmond.....	21
3.2.1	Beoordeling van de economische, sociale en territoriale gevolgen van de transitie.....	21
3.2.3	Samenhang met andere programma's.....	26

1 Introductie JTF Nederland

Inleiding

De Europese Unie heeft 623 miljoen euro beschikbaar gesteld voor het fonds voor een rechtvaardige transitie: Just Transition Fund Nederland (JTF). Het JTF draagt bij aan de overgang naar een klimaatneutraal Europa tegen 2050. Klimaatneutraal betekent dat de uitstoot van broeikasgas niet hoger is dan wat er vastgelegd wordt, netto is de uitstoot dan nul. Het voornaamste doel van het JTF is om de transitie op een rechtvaardige manier te laten verlopen in regio's die sociaaleconomisch sterk afhankelijk zijn van de fossiele industrie. Het Nederlandse JTF-programma heeft betrekking op de regio's Groningen-Emmen, IJmond, Groot-Rijnmond, West-Noord-Brabant, Zeeuws-Vlaanderen en Zuid-Limburg. De JTF-middelen worden geïnvesteerd om banen te behouden en te creëren bij bedrijven die overschakelen op klimaatneutraliteit en om te zorgen dat de beroepsbevolking zich bij- en omschoolt voor de banen van de toekomst. Het programma loopt van 2021 tot 2027. Begin 2023 gaan de zes regionale steunprogramma's officieel open voor aanvragers, zoals het mkb en kennisinstellingen.

Met het JTF willen de geselecteerde regio's bijdragen aan transitie die spelen:

- Energietransitie
- Klimaattransitie
- Grondstoffentransitie

Totstandkoming JTF Nederland

Partijen uit alle JTF-regio's zijn betrokken bij de vormgeving van het programma. Zij zullen gedurende de uitvoering van het programma betrokken blijven en worden verder aangeduid als stakeholders. Elke regio heeft een eigen transitieplan (territoriaal plan voor een rechtvaardige transitie, afgekort TJTP) opgesteld, voor de passende inzet van JTF-middelen in de regio. Per regio waren daarbij de relevante partijen betrokken, waaronder provincies, gemeenten, partijen uit het maatschappelijk middenveld, bedrijven, sociale partners, onderwijsinstellingen en jongerenorganisaties. Deze betrokkenheid werd per regio vormgegeven, onder andere door diverse bijeenkomsten voor belanghebbenden en een consultatieronde. Daarnaast heeft het Rijk overleg gevoerd met medeoverheden, maatschappelijke en sociale partners over de invulling van het JTF-programma.

Leeswijzer

Dit document gaat in op het Operationeel Programma en het Territoriale Plan voor een Rechtvaardige Transitie van JTF Nederland. Hoofdstuk 2 gaat in op het Operationeel Programma en omvat een algemeen deel en een deel specifiek voor JTF-regio Groot-Rijnmond. Hoofdstuk 3 behandelt de vaststelling van de Nederlandse JTF-gebieden en gaat in op het Territoriale Plan voor een Rechtvaardige Transitie (TJTP) van Groot-Rijnmond. Dit document is een samenvatting van het programma zoals goedgekeurd door de Europese Commissie en biedt uitgebreide informatie voor (mogelijke) projectindieners. Aan dit document kunnen geen rechten worden ontleend; raadpleeg daarom het volledige programmadocument voor de officiële teksten.

Specifieke eisen en procedures voor projectindieners voor de JTF-regio Groot-Rijnmond worden per openstelling gepubliceerd op de website van de intermediaire instantie [Kansen voor West](#).

2 Operationeel Programma

2.1 Programmastrategie

2.1.1 Inleiding

Het fonds voor een rechtvaardige transitie naar klimaatneutraliteit in 2050 (in het Engels Just Transition Fund en hierna: JTF) is een belangrijk instrument om de overgang naar duurzaam energie- en grondstoffengebruik (klimaattransitie) in Nederland en Europa op een eerlijke en inclusieve manier te laten verlopen. De Europese Klimaatwet stelt het doel om de netto-uitstoot van broeikasgassen tegen 2030 met ten minste 55 procent ten opzichte van 1990 te verminderen ("Fit for 55"). Dit eist van elke industriesector een bijdrage aan de Europese Green Deal. Om de transitie op een eerlijke en inclusieve manier te laten verlopen, is het belangrijk dat iedereen mee kan in de transitie naar een duurzame toekomst. Het moet voorkomen worden dat niet vooral kwetsbare mensen en regio's worden geraakt.

Het JTF zet zich in om de sociaal-economische gevolgen van de klimaattransitie op te vangen. Het JTF richt zich daarmee op regio's, sectoren en werknemers die zwaar geraakt worden, bijvoorbeeld doordat er veel banen dreigen te verdwijnen of dat een onderneming het productieproces moet ombouwen van fossiel naar duurzaam.

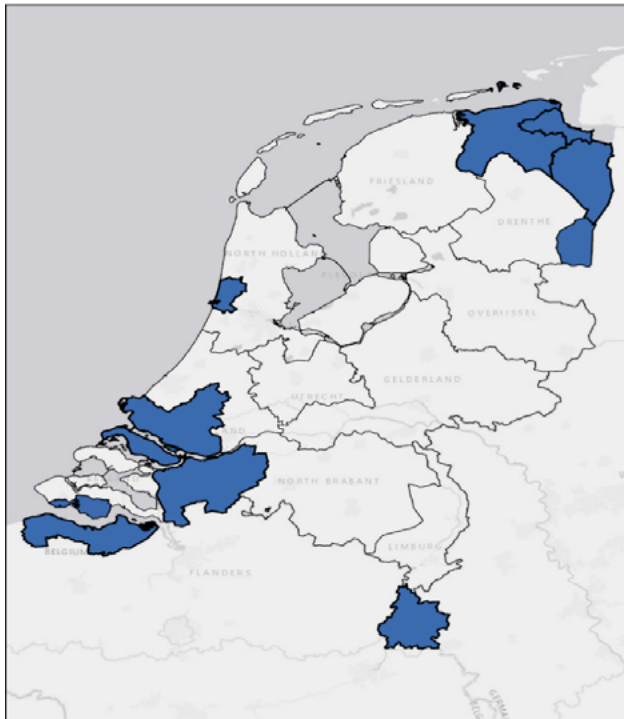
Een aantal Nederlandse regio's is extra kwetsbaar, omdat in deze regio's veel mensen werken in energie-intensieve sectoren, zoals de (petro)chemie, staalindustrie, gaswinning en overige industrie. Deze sectoren ondergaan in een korte tijd grote veranderingen. Werknemers moeten nieuwe vaardigheden en kennis opdoen, om zich zo aan te passen aan de veranderende aard van het werk als gevolg van de transitie. Gericht ingrijpen op de arbeidsmarkt en scholing zijn dan ook belangrijke voorwaarden voor een succesvolle transitie waarin iedereen mee kan. Het is in verschillende gebieden in Nederland nodig om extra aandacht hieraan te besteden, met het oog op een succesvolle en rechtvaardige transitie.

Nederland heeft in samenspraak met de Europese Commissie in kaart gebracht welke regio's het meest kwetsbaar zijn voor de sociaal-economische gevolgen van de klimaattransitie. Het gaat om de regio's met een groot aandeel van energie-intensieve sectoren, waar de noodzaak groot is om snel economisch te vernieuwen. Daarnaast maakt de sociaal-economische kwetsbaarheid dat de regio' de gevolgen van de transitie minder goed kunnen opvangen. Daartoe heeft elke geselecteerde regio een Territoriaal Plan voor een Rechtvaardige Transitie opgesteld (TJTP).

De volgende zes regio's zijn geselecteerd voor het JTF

- **Groningen-Emmen**
- **IJmond**
- **Groot-Rijnmond**
- **Zeeuws-Vlaanderen en Vlissingen-Oost**
- **West-Noord-Brabant**
- **Zuid-Limburg**

Figuur 1: JTF-regio's Nederland

2.1.2 Maatschappelijke uitdagingen: impact van klimaattransitie-opgave

Klimaatverandering is dé uitdaging van de huidige generatie. Nederland en de EU nemen maatregelen om de klimaatverandering te verminderen en de gevolgen op te vangen. Om de doelstellingen van de Europese Klimaatwet te bereiken, zijn er ingrijpende veranderingen nodig in de sectoren energie (bijv. verbod op kolencentrales vanaf 2030) en industrie (o.a. energiebesparing, overstappen op groene energiebronnen zoals groene elektriciteit of groene waterstof, circulair gebruik van grondstoffen en CO₂-afvang, -opslag en -hergebruik).

Om de klimaattransitie in de energie- en industriële sector te realiseren, is een toekomstgerichte aanpak nodig waarin het bedrijfsleven en de overheid samen investeren in een duurzame toekomst, met nieuwe, duurzame productieprocessen en waardeketens. Het geleidelijk afbouwen van fossiele productie leidt tot grote sociaal-economische effecten in de JTF-regio's. Door het verlies van werkgelegenheid in de fossiele industrie dreigen werknemers hun huidige banen te verliezen. Om deze effecten te compenseren, is het nodig de economie minder afhankelijk te maken van fossiele industrie en over te gaan naar duurzame bedrijvigheid (diversificatie) en de economie te vernieuwen (innovatie).

Naast het verlies van banen in de fossiele industrie heeft de klimaattransitie nog een belangrijk sociaaleconomisch effect. Veel van het bestaande werk zal namelijk van karakter veranderen. Dit betekent voor de mensen dat zij andere vaardigheden nodig hebben. Daarom is om- en bijscholing van werknemers en werkzoekenden (waaronder jongeren) nodig. Sommige mensen verliezen hun baan in de fossiele industrie en moeten zich laten om- of bijscholen om in de toekomst een nieuwe baan te kunnen vinden.

Kortom, met het JTF wordt een bijdrage geleverd aan het opvangen van de maatschappelijke gevolgen van de klimaattransitie.

2.1.3 Tekortkomingen van de markt

Inleiding

De klimaattransitie leidt tot een veranderende vraag en neemt ook negatieve gevolgen met zich mee. De negatieve gevolgen van deze veranderende vraag kunnen alleen opgevangen worden met investeringen in de productie- en arbeidsmarkt. De transitie kan alleen maar succesvol zijn als er nú op de veranderende vraag naar arbeidsmarkt wordt ingespeeld. Dit vraagt om een forse inzet en een specifieke aanpak per regio.

Kwetsbaarheden aan de productiekant

Aan de productiekant is sprake van een jarenlange specialisatie en investeringen in de fossiele productie. Bedrijven zijn daardoor geneigd om de bestaande fossiele waardeketens maximaal te gebruiken. Dat betekent dat bedrijven niet direct reageren op veranderende maatschappelijke eisen en veranderingen in de marktvraag. Daarbij zijn de procesindustrieën, zoals de staal- en maakindustrie regionaal sterk geconcentreerd, vanwege schaalvoordelen. Die concentratie heeft marktvoordelen gebracht, maar die slaan in de klimaattransitie om naar een sterk regionaal nadeel en grote kwetsbaarheid. Er is op een regionaal schaalniveau sprake van een probleem: aanpassing van individuele bedrijven vraagt om aanpassing van een heel systeem. Zo moet er bijvoorbeeld voor een gehele industriële regio voldoende duurzame stroom en groene waterstof beschikbaar zijn om de industrie te kunnen verduurzamen. Dit vraagt om coördinatie en samenwerking tussen bedrijven, iets wat niet altijd vanzelf tot stand komt.

Kwetsbaarheden op de arbeidsmarkt

Door keuzes uit het verleden, is het nu lastig om snel te reageren op de klimaattransitie. In de JTF-regio's zijn er veel werkenden met 'fossiele' specialisaties. Dat maakt delen van de beroepsbevolking in die regio's kwetsbaar voor de effecten van de klimaattransitie. De bestaande kennis en vaardigheden van werkenden dreigen te verouderen en kunnen zonder om- en bijscholing niet vanzelfsprekend in hetzelfde bedrijf of elders worden ingezet. Daarbij werkt de arbeidsmarkt niet perfect. Zo blijken veel werknemers pas in beweging te komen als hun baan daadwerkelijk verdwijnt. Bovendien hebben veel mensen niet de tijd, kennis of middelen om op veranderingen te reageren in de markt. Ook ontbreekt het vaak aan een passend scholingsaanbod, omdat opleidingen niet direct reageren op veranderingen in de markt.

2.1.4 Investeringsbehoeften en verhouding JTF met andere Europese fondsen

Investeringsbehoeften

De JTF-strategie is gericht op vernieuwing van de economie. Het kan zowel gaan om bestaande bedrijven die innoveren, als om het stimuleren van nieuwe bedrijvigheid. Het JTF bouwt daarbij voort op de zogeheten regionale innovatiestrategieën voor slimme specialisatie (RIS3) van de vier Nederlandse landsdelen (Noord, Oost, Zuid, West). De RIS3 geeft richting aan de inzet van regionaal beschikbare Europese overheidsmiddelen, gekoppeld aan rijksmiddelen en provinciale middelen.

De kernelementen van de JTF-strategie zijn daarbij:

- Het innoveren en vergroenen van productieprocessen in de regio's die het sterkst worden geraakt door de transitie
- Het investeren in de infrastructuur ten behoeve van het vergroenen van productieprocessen
- Het ontwikkelen van menselijk kapitaal op alle niveaus voor de transitie

Het JTF-programma Nederland sluit aan op de belangrijkste Europese beleidsdoelen voor de komende decennia. De energie-, klimaat- en grondstoffentransitie zijn alle onderdeel van de overgang naar een groen Europa (Green Deal). De JTF-strategie is gericht op de transitie naar een nieuwe, circulaire en CO₂-neutrale maatschappij op grote schaal. Alle regionale Territoriale Plannen voor een Rechvaardige Transitie (TJTP's) die ten grondslag liggen aan dit JTF programma dragen hier naadloos aan bij.

Complementariteit en synergie

De JTF-strategie is ook ingebed in de (inter)nationale beleidscontext waarbij het Klimaatakkoord van Parijs is opgenomen in Europese- en Nederlandse wetgeving. Verder vormen het Integraal Nationaal Energie-Klimaatplan (INEK), het Nationaal Klimaatakkoord (NKA) en de Cluster Energie Strategieën (CES) belangrijke kaders.

Verhouding JTF met andere Europese fondsen

Er is sprake van een complementaire inzet ten opzichte van meerdere Europese subsidieprogramma's en fondsen zoals de het Herstel- en Veerkrachtplan (HVP), Herstel-en Veerkrachtfaciliteit (RRF) Horizon Europe, Innovation Fund, Connecting Europe Facility (CEF), Life, Interreg en de Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO)- en het Europees Sociaal Fonds (ESF+). Dat wil zeggen dat het JTF zich onderscheidt van andere Europese fondsen en een andere inzet kent. Tegelijkertijd is er ook sprake van synergie/ wisselwerking: door de JTF-inzet in de regio's slim af te stemmen op andere Europese programma's en fondsen kan meerwaarde ontstaan.

Hoe verhoudt het JTF zich tot andere Europese fondsen:

- Het **Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO)** kent een ruimere geografische omvang en is gericht op bredere maatschappelijke uitdagingen dan gevolgen van de klimaattransitie alleen. Op innovatiegebied is er mogelijk enige overlap, maar het JTF kent een meer geconcentreerde inzet, gericht op grotere projecten en op eerste opschaling van innovaties.
- Het **Europees Sociaal Fonds (ESF+)** richt zich meer op werklozen en doelgroepen met afstand tot de arbeidsmarkt, terwijl de arbeidsmarktinzet van het JTF veel gericht is op om- en bijscholing van werkenden en werkzoekenden en het aantrekken van jongeren.
- Het **Nederlandse Herstel-en Veerkrachtplan (HVP)** het HVP richt zich o.a. op het realiseren van structurele hervormingen op de gehele Nederlandse arbeidsmarkt, het stimuleren van Leven Lang Ontwikkelen over alle sectoren en het bevorderen van de groene transitie. Het JTF is specifiek gericht op het stimuleren van de arbeidsmarkt door middel van scholing en het versterken van de opleidingsinfrastructuur in die regio's, gericht op sectoren die het meest geraakt worden door de klimaattransitie.

2.1.5 Aanbevelingen van de Europese Commissie

Nederland wil met het JTF een aantal aandachtspunten uit de landspecifieke aanbevelingen en de landverslagen van de Europese Commissie (EC) uit de jaren 2019 t/m 2022 aanpakken.

Het JTF-programma sluit aan bij de aanbevelingen van de EC, om:

- Het innovatievermogen van de Nederlandse economie te versterken door te investeren in onderzoek, ontwikkeling en innovatie;
- Te investeren in gekwalificeerde vakmensen in de techniek;
- De inzetbaarheid van mensen aan de rand van de arbeidsmarkt te verbeteren;
- Te investeren in de groene en digitale transitie;
- Te investeren in het tegengaan van de negatieve gevolgen van de hoge arbeidsmarktcrapte voor het realiseren van de klimaattransitie;
- De afhankelijkheid van fossiele brandstoffen te verminderen;
- Publieke investeringen in de groene transitie te vergroten.

2.1.6 JTF Nederland 2021-2027 transitieproblemen in de regionale plannen

Programma JTF Nederland 2021-2027: transitieproblemen in de regionale plannen

De officiële doelstelling van JTF Nederland luidt als volgt: *“Regio’s en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs.”*

Nederland zet daarbij met het JTF-programma in op drie centrale samenhangende beleidsdoelstellingen (‘sporen’). Elk spoor komt terug in de regionale JTF- programma’s, maar per regio kennen ze andere accenten. De basis voor het nationale JTF-plan is de transitie naar nieuwe duurzame productieprocessen in de industrie en chemie, die een complete ombouw van waardeketens vereist en direct impact heeft op directe en indirecte banen.

De inzet van JTF Nederland valt uiteen in drie centrale samenhangende beleidsdoelstellingen (‘sporen’) waarvoor steun kan worden aangevraagd. Elk spoor komt terug in de regionale JTF-programma’s, maar per regio kent het andere accenten (zie ook hoofdstuk 2.2 en hoofdstuk 3.2).

- **Spoor 1. Investerings in de vernieuwing en versterking van de regionale economie (innovatie):** projecten of activiteiten gericht op diversificatie (de overschakeling naar klimaatneutrale bedrijvigheid), modernisering en omschakeling.
- **Spoor 2. Investerings in technologie, systemen en infrastructuur (infrastructuur):** projecten of activiteiten gericht op het ontwikkelen van technologie, systemen en infrastructuur.
- **Spoor 3. Een wendbare en weerbare beroepsbevolking (arbeidsmarkt):** projecten of activiteiten die gerelateerd zijn aan de arbeidsmarkt.

De algemene omschrijvingen van de sporen en de projecten zoals ze in de JTF-verordening zijn genoemd staan hieronder. In hoofdstuk 2.2 en in hoofdstuk 3.2 staat de specifieke inzet binnen JTF Groot-Rijnmond omschreven.

Spoor 1. Investerings in de vernieuwing en versterking van de regionale economie (innovatie)

Doel van dit spoor is om te komen tot nieuwe, toekomstbestendige banen in de JTF-regio’s, om daarmee het verlies van fossiele banen op te vangen door:

1. De economische basis in fossiele industrie en energie van de regio’s te benutten als basis voor een duurzame industrie met nieuwe, toekomstbestendige banen
2. Door op basis van de Regionale Innovatie Strategie (RIS 3) de regionale economie te vernieuwen (diversificatie) en te versterken (specialisatie), om zo toekomstbestendige banen te creëren

Voorbeelden van activiteiten of projecten binnen spoor 1 zijn:

- Productieve investeringen in kleine en middelgrote ondernemingen die leiden tot economische diversificatie, modernisering en omschakeling (A);
- Investerings in de oprichting van nieuwe bedrijven, onder meer via bedrijfsincubatoren en adviesdiensten, die leiden tot het scheppen van banen (B);
- Investerings in onderzoek en innovatie, onder meer door universiteiten en openbare onderzoeksorganisaties, en ter bevordering van de overdracht van geavanceerde technologieën (C);
- Investerings in digitalisering, digitale innovatie en digitale connectiviteit;
- arbeidsmarktinzet (gekoppeld aan innovatie) (H).

Spoor 2. Investerings in technologie, systemen en infrastructuur (infrastructuur)

Doel van dit spoor is bijdragen aan de 'hardware' van een duurzame en toekomstbestendige economie door:

1. Investerings in de verduurzaming van de maak-en procesindustrie
2. Investerings in hernieuwbare energie en bevordering circulaire economie
3. Investerings in vaardigheden om met nieuwe systemen en technologie om te gaan

Spoor 1 en 2 vullen elkaar aan, en zijn beide nodig om het verlies van banen als gevolg van de transitie op te vangen met nieuwe, toekomstbestendige banen. Voorbeelden van activiteiten of projecten binnen spoor 2 zijn:

- Investerings in het gebruik van technologie, als ook in systemen en infrastructuur voor betaalbare schone energie, met inbegrip van technologieën voor energieopslag, en ter vermindering van broeikasgasemissies (D);
- Investerings in hernieuwbare energie (E);
- Investerings in de bevordering van de circulaire economie, onder meer door het voorkomen en verminderen van afval, efficiënt gebruik van hulpbronnen, hergebruik, herstel en recycling (J);
- Arbeidsmarktinzet (gekoppeld aan investeringen in technologie, systemen en infrastructuur).

Spoor 3. Een wendbare en weerbare beroepsbevolking (arbeidsmarkt).

Doel van dit spoor is het versterken van het menselijk kapitaal en het bieden van maatschappelijk perspectief waardoor iedereen kan meekomen in de klimaattransitie door in te zetten op omscholing van huidige werknemers en het bieden van passende opleidingen voor jongeren en werkzoekenden.

Voorbeelden van activiteiten of projecten binnen spoor 3 zijn:

- K. Bij- en omscholing van werknemers en werkzoekenden;
- L. Begeleiding van werkzoekenden bij het zoeken van een baan;
- M. Actieve inclusie van werkzoekenden;
- O. Andere activiteiten op het gebied van onderwijs en sociale inclusie, met inbegrip van, in naar behoren gemotiveerde gevallen, investeringen in infrastructuur ten behoeve van opleidingscentra en kinder- en ouderenzorgvoorzieningen.

De letters A t/m O uit de opsomming hierboven verwijzen naar de activiteiten die in de JTF-verordening zijn benoemd. De JTF-verordening is hier te vinden: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX%3A32021R1056&from=NL>.

2.1.7 Wie kan JTF-steun aanvragen?

De JTF-gelden zijn beschikbaar voor verschillende doelgroepen:

- De voornaamste doelgroep is het bedrijfsleven: kleine en middelgrote ondernemingen (mkb, ook wel midden- en kleinbedrijf) inclusief start- en scale-ups.
- Ook steun aan (samenwerkingsverbanden van) kennis-en onderwijsinstellingen, overheden (gemeenten, arbeidsmarktregio's, provincies), en overige arbeidsmarktpartijen is mogelijk.
- Het grootbedrijf geldt in het algemeen niet als doelgroep voor de JTF-middelen, maar in enkele specifieke gevallen en regio's is deelname van vooraf geïdentificeerde grootbedrijven voorzien. Waar dit het geval is, is dit in de Territoriale Plannen voor een Rechtvaardige Transitie (TJTP's) aangegeven.

Naast de partijen die steun uit het JTF kunnen ontvangen, komen ook arbeidsmarkt doelgroepen in aanmerking. Het gaat bijvoorbeeld om werkenden en werkzoekenden in energie-intensieve sectoren, zij-instromers, scholieren en studenten. In alle gevallen moet er een relatie met de betreffende JTF-regio en met (de effecten van) de klimaattransitie.

2.2 Prioriteiten per JTF-regio

Van nationaal programma naar regiospecifieke JTF-inzet

Hoofdstuk 2.1 beschrijft de aanleiding en inzet voor het JTF in Nederland in algemene zin. De geselecteerde JTF-regio's hebben veel met elkaar gemeen. Tegelijkertijd kent elke regio een specifieke context: andere spelers, een ander beginpunt voor de klimaattransitie, andere sociaal-economische uitdagingen als gevolg van de transitie, en een andere sociaal-economische context. In elke regio worden de JTF-gelden op zo'n manier ingezet, dat deze passen bij de regiospecifieke uitdagingen.

De inzet loopt voor elke JTF-regio langs de drie sporen genoemd in hoofdstuk 1, maar kent per regio andere accenten. De volgende zaken zijn relevant voor elke regio:

- Context en aanleiding voor inzet JTF
- Inzet JTF per spoor
- Belangrijkste doelgroepen
- Indicatoren: hoe wordt de JTF-inzet per regio gemonitord?

Belangrijke principes waar projecten in alle JTF-regio's aan moeten voldoen

Een aantal EU principes geldt voor alle JTF-regio's. Deze zetten we hier vooraf uiteen en worden daarna niet meer per regio herhaald. Om in aanmerking te komen voor steun geldt dat projecten of acties in elke JTF-regio moeten voldoen aan de volgende principes:

- De voorziene projecten moeten in overeenstemming zijn met het principe 'Do no significant harm', waarmee bedoeld wordt dat projecten/activiteiten géén negatieve impact op het milieu of klimaat mogen hebben;
- Projecten moeten discriminatie op grond van leeftijd, geslacht, ras of etnische afkomst, seksuele geaardheid, godsdienst of overtuiging en handicap tegengaan;
- Projecten moeten in overeenstemming zijn met de EU-wetgeving tot harmonisering van toegankelijkheidseisen voor producten en diensten voor mensen met een beperking;
- Voor relevante investeringen met een fysieke component dan wel ontwerp zal het New European Bauhaus-initiatief, gericht op het combineren van design, duurzaamheid, toegankelijkheid, betaalbaarheid en investeringen, moeten worden gerespecteerd.

2.2.1 Programmabudget en cofinanciering

Het door de Europese Commissie beschikbaar gestelde programmabudget van het JTF-programma is in totaal 623 miljoen euro. Dit is als volgt aan de regio's toegewezen:

Tabel: totaal financiële toewijzingen per regio/prioriteit en nationale bijdrage inclusief Technische Bijstand in €

Prioriteit	Regio	Bijdrage Europese Unie vanuit JTF	Nationale cofinanciering (50% publiek en privaat)	Totaal
1	Groningen-Emmen	330.319.823	330.319.824	660.639.647
2	IJmond	58.556.695	58.556.696	117.113.391
3	Groot-Rijnmond	58.556.695	58.556.696	117.113.391
4	Zeeuws-Vlaanderen	58.556.695	58.556.696	117.113.391
5	West-Noord-Brabant	58.556.695	58.556.696	117.113.391
6	Zuid-Limburg	58.556.695	58.556.696	117.113.391
	Totaal Nederland	623.103.298	623.103.304	1.246.206.602

Binnen Nederland wordt verwacht dat JTF-regio Groningen-Emmen het meest kwetsbaar is voor de gevolgen van de transitie. Zodoende wordt het JTF grotendeels voor deze regio ingezet zoals hierboven is te zien in de tabel. De andere vijf regio's hebben een gelijk aandeel toegewezen gekregen.

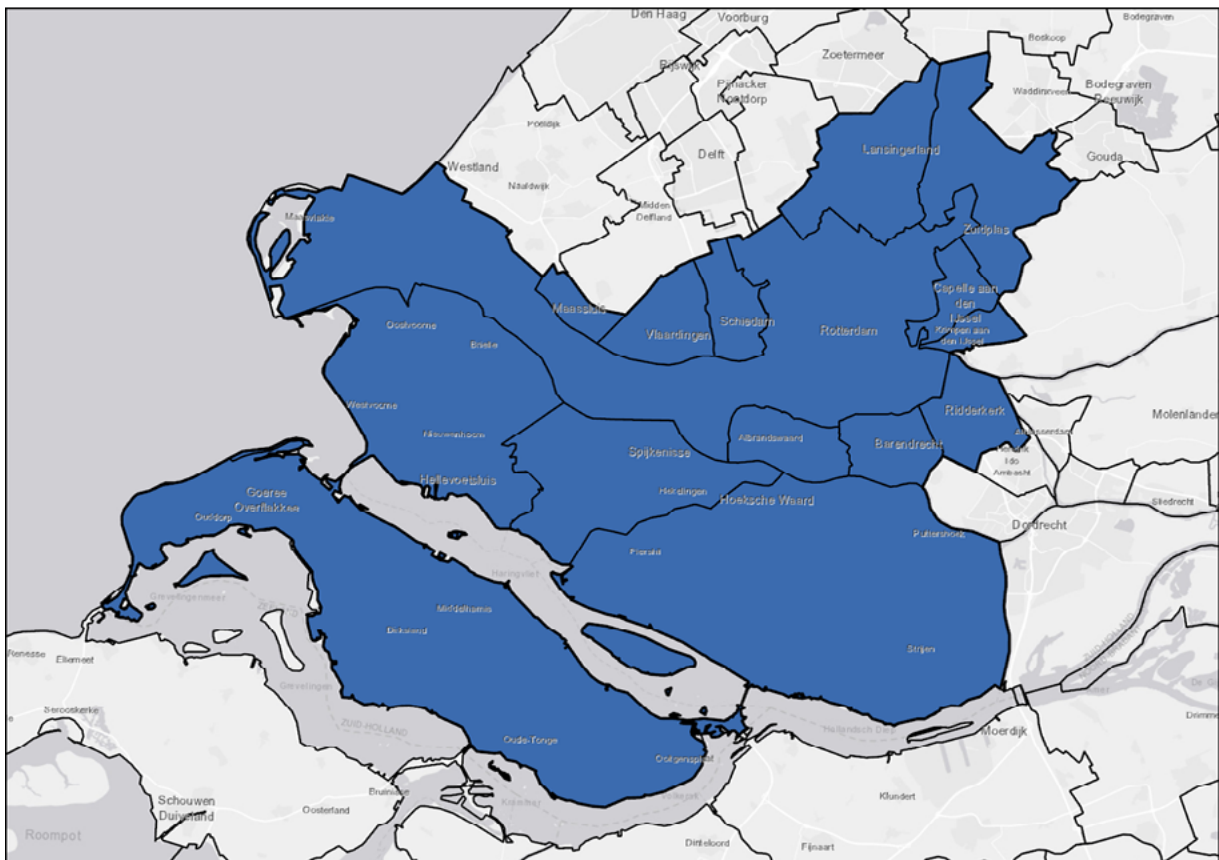
Het budget vanuit de EU is bedoeld als katalysator voor regionale investeringen. Dit betekent dat de subsidie een bijdrage is voor een *deel* van de projectkosten. JTF projecten kunnen tot maximaal 50% subsidie krijgen. De hoogte van de EU-bijdrage is daarnaast afhankelijk van de regels omtrent staatssteun. Het overige deel van de projectkosten moet worden gedekt door een combinatie van eventuele publieke cofinanciering (vanuit Rijk, Provincies of andere overheden) en door private partijen, waaronder de aanvragers zelf.

2.2.2 Groot-Rijnmond

Context en aanleiding JTF Groot-Rijnmond

In de transitie heeft Groot-Rijnmond een grote opgave op het gebied van CO₂-uitstoot en werkgelegenheid in de industrie. Groot-Rijnmond legt de focus op een belangrijke banenmotor, het havenindustriële cluster (HIC), met een integrale aanpak (economisch, sociaal en groen). De gevolgen van de transitie naar duurzame industrie klinken door in de maatschappij, de arbeidsmarkt en de economie van het HIC. Daarbij legt Groot-Rijnmond de focus op verbindingen tussen nieuwe technieken en scholing, bijvoorbeeld waar de werkgelegenheid naar verwachting verloren zal gaan.

Figuur 2: JTF-gebied Groot-Rijnmond

Inzet JTF Groot-Rijnmond in 3 sporen

De belangrijkste beleidsdoelstellingen waar steun voor kan worden aangevraagd in Groot-Rijnmond worden langs de drie sporen zoals hieronder omschreven.

Spoor 1: vernieuwen en versterken van de regionale economie met nieuwe, duurzame en/of circulaire industriële ketens (vernieuwing en versterking regionale economie)

Voorbeelden van te ondersteunen acties of projecten zijn:

- Toepassingsgerichte samenwerking tussen mkb, grote bedrijven en kennisinstellingen aan oplossingen binnen de regionale transitie – incl. gezamenlijk gebruik (gedeelde) innovatie-infrastructuur voor bedrijven, (innovatie)trajecten en ontwikkeling van vaardigheden, van meerwaarde voor decarbonisatie in chemieketens;
- Nieuwe waardeketens: industriële elektrificatie, groene waterstof, benutten reststromen en CO₂ in industriële processen, duurzame warmte (duurzaam betekent m.u.v. restwarmte uit niet-hernieuwbare bronnen);
- Vroege haalbaarheidsstudies;
- Late haalbaarheidsstudies gericht op 'blauwdruk' voor productiefaciliteiten;
- Pilots (investering in eerste toepassing) toetsing/demonstratie op industriële schaal. JTF als afbouwen van risico (de-risking) kapitaalintensieve innovatieve investeringen TRL (niveau van technologische paraatheid) niveau 4-7;
- Realisatie moderne installaties in het HIC, inrichten productiefaciliteiten chemie;
- (Door)ontwikkeling innovaties en haalbaarheidsstudie die oplossingen bieden voor de transitie (nieuwe waardeketens);
- Ondersteuning in investeringsgereed maken business cases ('toeleiding kapitaal');
- Verbindingen binnen voorgaande typen acties naar aanpassing werknemers, ondernemers en ondernemingen aan veranderingen, opleiding en toegang arbeidsmarkt.

Spoor 2: versnellen van de transitie met investeringen in technologie, systemen en infrastructuur tot decarbonisatie van bestaande industriële ketens (investeringen in technologie, systemen en infrastructuur)

Voorbeelden van te ondersteunen acties of projecten zijn:

- Haalbaarheid, ontwerp en toepassing verduurzamingsmaatregelen (bijv. 'redesign scans' tot decarbonisatie) voor ketens en productieprocessen;
- Aanpassing bedrijfsprocessen in industrie op niet-fossiele en circulaire productiemethoden;
- Vervolginvesteringen in daadwerkelijk toepassen decarbonisatie;
- Ondersteuning opwerken toepassingen naar financierbare businesscases ('toeleiding kapitaal');
- Vervangen fossiele grondstoffen door elektrificatie, waterstof, reststromen e.d.;
- Hergebruik, recycling en verwaarding reststromen tot alternatieve grondstoffen;
- Klimaatneutrale logistiek: personen- en kleinschalige logistiek via elektrische oplossingen, zware logistiek en binnenvaart, bijv. via waterstof;
- Verbindingen binnen voorgaande typen acties naar aanpassing werknemers, ondernemers en ondernemingen aan veranderingen, opleiding en toegang arbeidsmarkt.

Spoor 3: een wendbare en weerbare beroepsbevolking

Voorbeelden van te ondersteunen projecten of acties zijn:

- Acties op veranderende vraag naar arbeid, bijv. 'Redesign scans' binnen (individuele) bedrijven en Fieldlabs (experimenteren) gericht op concreet maken benodigde vaardigheden voor werk in de energietransitie;
- Acties op veranderend werkgeverschap en sociale innovatie, zoals samenwerking in Regionale Mobiliteitsteams (RMT's) (complementair aan reguliere gemeentelijke taak), en ketenaanpak, instroom, doorstroom, arbeidsmobiliteit en duurzame inzetbaarheid (werk naar werk, uitkering naar werk en school naar werk, job carving¹);
- Acties op om-, na- en bijscholing, bijv. scholingstrajecten naar kansrijke beroepen in de haven, innovatieve curricula en laagdrempelige, breed toegankelijke faciliteiten, stimuleren hybride docentschap en ontwikkeling modulaire opleidingen naar circulaire chemie en verwante ketens;
- Acties om nieuw arbeidspotentieel – o.a. onder werklozen en jongeren – te mobiliseren tot instroom in het HIC. Beroepdemonstraties met informatie over opleidingen en sector in de haven en groene industrie;
- Acties op veranderende vaardigheden en aansluiting opleidingen op arbeidsmarkt, bijv. publiek-private samenwerking in regionale leer-werk-bedrijven, experimenteren met skills-standaard en instrumenten en loopbaanoriëntaties, Leven Lang Leren en matchingsprocessen specifiek voor vacatures in duurzame industrie in het HIC;
- Acties door arbeidsmarktorganisaties (werkgeversservicepunt, andere overheidsorganisaties), ter ondersteuning van bedrijven voor maatschappelijk rendement of bij plaatsing van mensen met afstand tot de arbeidsmarkt;
- Acties op organisatie voorzieningen en dienstverlening t.b.v. voorgaande acties, bijv. stichten van LeerWerkbedrijf Haven van de Toekomst (in publiek-privaat partnerschap), uitbreiden van leerwerkplaats, investeringen in slechten mobiliteitsbarrières en opzetten netwerk HR professionals in de haven;
- Acties op additionele publieke inspanningen t.a.v. creëren sociale impact door begunstigden en op integraal verminderen van barrières voor werk bij werkloze werkzoekenden;
- Met onderwijsinstellingen, Fieldlab FLIE en Plant One Rotterdam praktijkstages en onderzoek in experimenteer- en testlocaties:
 - Opzetten onderwijsprogramma's
 - Training en opleiding studenten incl. VCA examen
 - Services, huur outillage apparatuur en verbruik utilities
 - Investerings in nieuwe apparatuur

Doelgroep: de belangrijkste doelgroepen onder de drie sporen zijn alle partners die betrokken zijn bij de transitieopgave waaronder:

- (Mkb-)bedrijven of organisaties van of gericht op ketens bestaande uit toeleveranciers, producenten, logistiek en afnemers
- Regionale en lokale overheden
- Werkgevers- en werknemersorganisaties, vakbonden
- Opleidingsinstellingen en kennisinstituten incl. 'gebruikers' zoals studenten en scholieren
- Werkzoekenden (zowel werkloos als werkend) waaronder zij-instromers, nieuwkomers op de arbeidsmarkt en bestaande werknemers
- Samenwerkingsverbanden gericht op de energietransitie
- Energiemaatschappijen, netbeheerders en warmtebedrijven

¹ Job carving is het opdelen van functies om banen te creëren voor mensen met een beperking.

Grote ondernemingen zijn geen primaire doelgroep voor het programma. In elk geval zal inzet bij grote ondernemingen alleen gericht zijn op innovatie tot en met haalbaarheid en investeringen in eerste toepassing (pilots). Steun aan grote ondernemingen voor productieve investeringen en/of is niet voorzien.

Belangrijkste output en resultaat indicatoren Groot-Rijnmond

Om te monitoren of de projecten goede uitkomsten opleveren (output) en of het JTF-programma daarmee ook de juiste resultaten behaalt, zijn diverse indicatoren aangewezen.

Outputindicatoren:

- Totaal aantal deelnemers
- Ondersteunde ondernemingen (waarvan: micro-, klein, middelgroot, groot)
- Ondernemingen ondersteund door subsidies
- Ondernemingen ondersteund door financieringsinstrumenten
- Ondernemingen met niet-financiële steun
- Nieuwe ondernemingen die worden ondersteund
- Ondernemingen die samenwerken met onderzoeksorganisaties
- Klaslokaalcapaciteit van nieuwe of gemoderniseerde onderwijsvoorzieningen
- Mkb dat investeert in vaardigheden voor slimme specialisatie, industriële transitie en ondernemerschap
- Voor hergebruik voorbereid afval

Resultaatindicatoren:

- Banen gecreëerd in ondersteunde entiteiten
- Particuliere investeringen voor gelijke delen als overheidssteun (waarvan: subsidies, financieringsinstrumenten)
- Mkb-bedrijven die product- of procesinnovatie introduceren
- Deelnemers die na deelname een kwalificatie behalen
- Deelnemers die na deelname aan het werk zijn
- Jaarlijks primair energieverbruik (waarvan: woningen, openbare gebouwen, ondernemingen, andere)
- Geraamde broeikasgasemissies
- Gebruik van gerecyclede materialen als grondstof
- Jaarlijks aantal gebruikers van nieuwe of gemoderniseerde onderwijsvoorzieningen
- Ondersteunde leerplaatsen in kmo's
- Mkb-personeel dat een opleiding in vaardigheden voor slimme specialisatie, industriële transitie en ondernemerschap voltooit (naar type vaardigheid: technisch, management, ondernemerschap, groen, overig) (FTE).

2.3 Uitvoering programma

2.3.1 Governance en betrokken regionale partijen

Voor een succesvolle transitie is voldoende draagvlak voor het realiseren van de transitie van wezenlijk belang. Daarom zijn partijen uit alle regio's betrokken geweest bij het opstellen van het JTF-programma en blijven zij betrokken tijdens de uitvoering.

Betrokkenheid tijdens de voorbereiding

Elke regio heeft een eigen transitieplan opgesteld, voor de passende inzet van JTF-middelen in de regio. Per regio waren daarbij de relevante partijen betrokken, waaronder provincies, gemeenten, partijen uit het maatschappelijk middenveld, bedrijven, sociale partners, onderwijsinstellingen en jongerenorganisaties. Deze betrokkenheid werd per regio vormgegeven, onder andere door diverse bijeenkomsten voor belanghebbenden en een schriftelijke consultatieronde. Daarnaast heeft het Rijk overleg gevoerd met medeoverheden, maatschappelijke en sociale partners over de invulling van het JTF-Programma.

Betrokkenheid tijdens de uitvoering en monitoring

Ook in de uitvoering blijven partijen betrokken in de uitvoering, toezicht en evaluatie van het programma. De volgende partijen zijn betrokken bij de uitvoering van het JTF-programma en worden hieronder verder toegelicht:

- Regionale stuurgroepen
- Monitoringscomité
- Deskundigencommissie
- Beheerautoriteit
- Intermediare Instanties
- Begeleidingscommissie evaluatie

Regionale Stuurgroepen

In elke regio wordt een regionale stuurgroep ingericht met belanghebbenden op het vlak van economie en arbeidsmarkt. Elke regionale stuurgroep levert één afgevaardigde in het Monitoringscomité. De regionale stuurgroep:

- Stelt de wijze en tijdstippen van de openstelling van projectoproepen vast;
- Bespreekt de monitoringsrapportages van de bestedingen in de regio ter voorbereiding van het Monitoringscomité; en
- Stelt de deskundigencommissie voor die door de minister van Sociale Zaken en werkgelegenheid wordt ingesteld.

Monitoringscomité

Het monitoringscomité ziet toe op de correcte uitvoering van het JTF-programma. Voor de uitvoering van het gehele JTF-programma wordt één monitoringscomité ingesteld. Dit comité bestaat in ieder geval uit:

- Vertegenwoordiger werkgevers
- Vertegenwoordiger werknemers
- Vertegenwoordigers JTF-regio's
- Vertegenwoordiger kennisinstellingen
- Vertegenwoordiger onderwijsinstellingen
- Vertegenwoordiger milieuorganisatie
- Vertegenwoordiger jongerenorganisatie
- Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
- Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
- Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap
- Maatschappelijk middenveld

Deskundigencommissie

In elke regio wordt een deskundigencommissie ingesteld. Dit is een expertgroep van onafhankelijke deskundigen op de terreinen van het JTF-programma. Deze commissie zal de beoordeling van projectaanvragen uitvoeren. Nadat aanvragen door de Intermediaire Instanties (zie hierna) zijn getoetst op volledigheid en op de match met het JTF, beoordeelt de deskundigencommissie de kwaliteit van de aanvragen. De deskundigencommissie geeft zwaarwegend advies aan de intermediaire instanties over welke projecten moeten worden goedgekeurd.

De criteria voor de selectie van deskundigen in de commissie zijn:

- Onafhankelijkheid; geen betrokkenheid bij aanvragers.
- Deskundigheid: inhoudelijke expertise op het/de terrein(en) van het programma.
- De deskundigencommissie wordt benoemd door de Intermediaire Instanties in samenspraak met de beheerautoriteit en op advies van het monitoringscomité.

Beheerautoriteit

Het UVB (Uitvoering Van Beleid) treedt op als beheerautoriteit. Het UVB is onderdeel van SZW en zorgt voor het beheer van het programma. Ook is UVB samen met de intermediaire instanties (zie hierna) verantwoordelijk voor de uitvoering van het JTF.

Intermediaire Instanties

Het JTF-programma wordt in zes regio's uitgevoerd in samenwerking met drie intermediaire instanties: Stimulus Programmamanagement (Zuid-Nederland), Kansen voor West (West-Nederland) en SNN (Noord-Nederland). Zij zijn samen met het UVB verantwoordelijk voor de uitvoering en publiceren de informatie over de regionale programma's en projectoproepen, fungeren als loket voor vragen van initiatiefnemers, en begeleiden de projectoproepen en het contact daarover met indieners.

Begeleidingscommissie evaluatie

Voor de evaluatie van het JTF-programma wordt het evaluatieplan JTF 2021-2027 opgesteld en uitgevoerd. Ter begeleiding van het onderzoek wordt een begeleidingscommissie ingesteld. De samenstelling van de begeleidingscommissie wordt bepaald aan de hand van het type onderzoek dat plaatsvindt, maar zal in ieder geval bestaan uit relevante partijen vanuit het maatschappelijke middenveld.

2.3.2 Administratieve lastenverlichting en vereenvoudigde kostensoorten

Binnen het JTF-programma wordt gekeken naar het toepassen van maatregelen voor administratieve lastenverlichting die recent in andere Europese programma's (EFRO en ESF) zijn afgesproken.

Concreet zijn er verschillende opties voor vereenvoudigde kostensoorten opgenomen in het programma. Deze zijn hieronder kort genoemd. Meer informatie over de toepassing van de vereenvoudigde kostensoorten zal bij de openstelling gecommuniceerd worden.

Bij de projectselectie zullen criteria worden gebruikt ten gunste van "groene" oplossingen. Deze criteria zullen worden aangepast aan de aard van de interventie en zo breed mogelijk worden toegepast.

Opgenomen vereenvoudigde kostenopties (SCO's) zijn:

- Integrale Kostensystematiek (IKS) voor kennisinstellingen
- SCO1: standaard uurtarief van €55 voor personeelskosten.
- SCO2: standaard maandbedrag van €7.800 voor personeelskosten indien de medewerker de volledige werkweek aan het project werkt; of naar rato gebaseerd op het percentage van de tijd dat aan het project wordt gewerkt.
- SCO3: standaard uurtarief van €67, opgebouwd uit €55 voor personeelskosten een opslag van 40% voor alle overige subsidiabele kosten.
- SCO4: standaard maandbedrag van €9.600 voor personeelskosten, inclusief opslag overige subsidiabele kosten, indien de medewerker de volledige werkweek aan het project werkt; of naar rato gebaseerd op het percentage van de tijd dat aan het project wordt gewerkt.
- SCO5: over het totaalbedrag aan overige kosten derden (bijv. inhuur, aankoop, declaraties) wordt een forfait van 1% berekend dat alle kleine uitgaven tot €250 dekt. Uitgaven tot €250 kunnen daarmee niet meer gedeclareerd worden.

2.3.3 Communicatie en zichtbaarheid

Communicatiedoelstellingen, doelgroepen en kanalen

De communicatie rond het JTF-programma is in een landelijke samenwerking opgepakt. De focus ligt op het zichtbaarheid geven aan de programma's en projecten, het onderstrepen van het belang van de bijdrage van Europees geld aan de klimaattransities, en het ondersteunen van goedgekeurde projecten bij hun communicatieverplichtingen.

Er wordt door de Intermediare Instanties, samen met de regio's, een specifieke communicatiestrategie opgesteld met regionale accenten.

De belangrijkste doelgroepen zijn:

1. (Potentiële) begunstigden
2. Belanghebbenden
3. Publieke doelgroepen
 - De politiek (besluitvoerders op lokaal-regionaal-landelijk-Europees niveau).
 - Het grote publiek (Nederlandse burgers).

Er wordt gewerkt met een cross-mediale aanpak waarin de volgende kanalen worden benut: een programmawebsite, het nationale webportaal europaomdehoek.nl, online media, evenementen en print media (o.a. factsheets en artikelen).

Strategische projecten

Als onderdeel van de communicatiestrategie zullen medio 2023 minimaal 6 projecten van strategisch belang worden aangewezen: één per regio. Strategische projecten zijn projecten die bijdragen aan het versterken van de regionale kracht van de industrie met als doel maatschappelijke én economische gevolgen van de transitie op te kunnen vangen. De projecten zijn een toonbeeld van samenwerking met een brede doelgroep in en tussen regio's en leveren een significante bijdrage aan de resultaat- en output indicatoren van het programma. Ook projecten met nauwe betrokkenheid van de industrie als geheel of een belangrijke bedrijfstak in de JTF-regio kunnen als strategisch aangemerkt worden. Tot slot is schaalbaarheid ook kenmerkend voor een strategisch project. Voor de zes strategische projecten worden aanvullende communicatie-inspanningen gedaan, waarbij de projecten, de Intermediaire Instanties en de Beheerautoriteit nauw samenwerken.

3 Territoriaal Plan voor een Rechtvaardige Transitie Nederland

3.1 Overzicht van het transitieproces en vaststelling van de zwaarst getroffen gebieden

3.1.1 Inleiding

De overgang naar duurzaam energie- en grondstoffengebruik en een circulaire economie (klimaattransitie) tegen 2050 vormt één van de belangrijkste beleidsdoelstellingen van de Europese Unie. Deze doelstelling leidt tot een versnelling in het terugdringen van het gebruik van fossiele brand- en grondstoffen, het omvormen van de bestaande industrie en diversificatie naar nieuwe bedrijvigheid. Diversificatie houdt in dat wordt geïnvesteerd in nieuwe, duurzame bedrijvigheid in de JTF-regio's om toekomstige banen te creëren. Bij omvorming gaat het erom dat de bestaande industrie overgaat naar een duurzame productievorm. Bij zowel de omvorming als diversificatie van de economie is innovatie een belangrijk instrument om tot de transitie te komen. Zowel de omvorming als de diversificatie hebben grote gevolgen voor de arbeidsmarkt: huidige en toekomstige werknemers moeten nieuwe vaardigheden en kennis opdoen, zodat zij in de toekomst over de noodzakelijke kennis en vaardigheden beschikken.

3.1.2 Energie-en grondstoffentransitie

Om de transitie in gang te zetten is sinds december 2019 de wet verbod op kolen bij elektriciteitsproductie van kracht. De wet verbiedt vanaf 2030 elektriciteit op te wekken met behulp van kolen. Vanaf 2025 is het niet meer mogelijk elektriciteit op te wekken in een installatie met een rendement van minder dan 44%. Daarnaast is de Nederlandse regering van plan om in 2024 de gaswinning in Groningen te beëindigen.

Over het algemeen is de geleidelijke afbouw van fossiele productieprocessen op te delen in drie fases:

1. Efficiëntie, ontwikkelen van energie-infrastructuur, CO₂-afvang met permanente opslag (CCS) en het gebruik van afgevangen CO₂ (CCU), zoals gebruikmaken van reststromen (2020 t/m 2025);
2. Stappen naar nieuwe energiesystemen (2020 t/m 2030): (o.a. sluiting gaswinning en kolencentrales);
3. Vernieuwing van het grondstoffensysteem. Denk hierbij aan het vervangen van fossiele grondstoffen door duurzame alternatieven zoals groene waterstof en biograndstoffen (2020-2050).

3.1.3 Sociaaleconomische effecten

Banenverlies door afbouw fossiele productieprocessen

Banenverlies als gevolg van het afbouwen van fossiele economische activiteiten en de transformatie van fossiele banen zijn twee grote sociaaleconomische effecten waar actie op nodig is. In industrieën zoals de gaswinning, chemie, staal en de kolencentrales zullen duizenden banen verloren gaan. Om dit verlies op te vangen wordt in de JTF-regio's geïnvesteerd in om- en bijscholing en in de transitie van het gehele 'ecosysteem' van bedrijven, overheden en kennis- en onderwijsinstellingen.

Transitie zorgt voor transformatie van banen

De transformatie van fossiele banen zorgt daarnaast voor nieuwe eisen aan werknemers. Dit leidt tot een mismatch op de arbeidsmarkt met werkloosheid onder kwetsbare groepen en een nog groter wordend tekort aan geschikt (technisch) personeel. Deze krapte zal alleen maar toenemen als

gevolg van de transitie als niet op tijd wordt ingegrepen met om- en bijscholing. Daarbij komt dat de beperkte mobiliteit tussen de regio's de kansen op de arbeidsmarkt vermindert. Als de JTF-regio's niet slagen om in voldoende personeel te voorzien, gaan potentiële banen verloren. Een negatieve spiraal kan ontstaan als bedrijven wegtrekken en nieuwe bedrijven zich niet vestigen in deze regio's.

Doelgroepen in de arbeidsmarktinzet

Op basis van de sociaaleconomische effecten van de transitie worden drie hoofddoelgroepen onderscheiden waar grote arbeidsmarktopgaven spelen:

- Werkenden
- Jongeren
- Werkzoekenden en inactieven (inclusief jongeren)

Samenhang tussen sociaaleconomische effecten

Er is een sterke samenhang tussen de hierboven geschetste uitdagingen. Een scenario dreigt waarin vrijwel alle fossiele banen verdwijnen en mensen werkloos thuis komen te zitten, terwijl bedrijven tegelijkertijd niet aan voldoende personeel kunnen komen. Om dit op te kunnen vangen zet Nederland met het JTF-programma in op drie centrale samenhangende beleidsdoelstellingen ('sporen') zoals omschreven in hoofdstuk 1.

3.1.4 Begunstigden

Op detailniveau is aangegeven wie steun kan aanvragen per JTF-regio. Over het algemeen komen het mkb, grotere bedrijven (onder voorwaarden) en samenwerkingen tussen ondernemingen, onderzoeksinstellingen en overheden in aanmerking voor steun uit het JTF-programma.

3.1.5 Regionale aanpak en vaststelling gebieden

De Europese Commissie heeft in het Landenrapport van 2020 zes gebieden in Nederland genoemd die gekenmerkt worden door een grote afhankelijkheid van fossiele brand- en grondstoffen, én een sterke afhankelijkheid van fossiele industrie als werkgever: **de provincie Groningen en gemeente Emmen, IJmond, Groot-Rijnmond, Zeeuws-Vlaanderen en Vlissingen-Oost, West Noord-Brabant en Zuid-Limburg**. De JTF-middelen dienen te worden ingezet in deze zes genoemde regio's. Nederland heeft deze regio's geselecteerd op basis van de analyse van de Europese Commissie en een nationale analyse. De nationale analyse is gedaan aan de hand van dezelfde factoren als de analyse van de Europese Commissie.

De geselecteerde regio's kenmerken zich door een hoge CO₂-intensiteit², waardoor zij een grote bijdrage moeten leveren aan de nationale klimaatopgave (bijna 80%). Ze huisvesten het overgrote deel van de energie-intensieve industrie en vier kolencentrales. De regio's zijn kwetsbaar vanwege het belang van de energie-intensieve sectoren in de economie en de noodzaak in korte termijn deze sectoren te vernieuwen en te diversifiëren. De opgave voor deze regio's is extra groot, omdat deze transitie moet plaatsvinden binnen een landelijk zeer krappe arbeidsmarkt op het gebied van technisch geschoold personeel.

Deze kwetsbaarheid van de regio's wordt nog extra verzaagd door onderliggende sociaal-economische problematiek, zoals relatief hoge (langdurige) werkloosheid en demografische problemen. In vergelijking met de rest van Nederland, scoren een aantal regio's relatief hoog op het aandeel onbenut arbeidspotentieel. Ook zien we bij een aantal regio's het risico op ontvolking.

² De CO₂-intensiteit is de CO₂-uitstoot gedeeld door het bruto binnenlands product (bbp) van de economie of de toegevoegde waarde van een bedrijfstak.

Regio's met reeds aanwezige sociaaleconomische problemen kunnen de transitie minder goed opvangen. De voorgedragen regio's kennen binnen deze algemene kenmerken hun eigen specifieke problematiek en uitdagingen per regio.

3.2 Territoriaal Plan voor een Rechtvaardige Transitie Groot-Rijnmond

3.2.1 Beoordeling van de economische, sociale en territoriale gevolgen van de transitie

Inleiding

De CO₂-uitstoot en het aantal banen in de (chemische) industrie vormen een grote transitieopgave in Groot-Rijnmond. Binnen regio Rijnmond concentreren de industrie, de werkgelegenheid én de transitieopgave zich in het zogeheten 'Havenindustriële cluster' (HIC), het petrochemisch industriecomplex in het havengebied van Rotterdam. In het HIC is een hoge dichtheid van bedrijven uit de sector industrie. Met name de havenindustrie zal verduurzaamd moeten worden door in te zetten op vernieuwing met groene, circulaire waardeketens. Bovendien zijn verzwaring van het elektriciteitsnet en het vergroten van de opslag van batterijen een belangrijke prioriteit.

De gevolgen van de transitie naar duurzame industrie klinken door in de maatschappij, de arbeidsmarkt en de economie van het HIC. De industrie is namelijk een belangrijke banenmotor in Groot-Rijnmond. Traditionele, vaak lager geschoolde werkgelegenheid verdwijnt en nieuwe technologieën vragen om nieuwe vaardigheden, ketens en markten. Deze ontwikkelingen verergeren de krapte en mismatches op de arbeidsmarkt binnen Groot-Rijnmond.

Transitiepaden

Voor het HIC is de transitie naar een duurzame industrie uitgewerkt in een specifiek clusterplan. Het clusterplan Rotterdam-Moerdijk bevat een stappenplan voor het realiseren van een emissiearme en circulaire industrie:

1. Efficiency, ontwikkelen van energie infrastructuur en CCUS³ (2018-2025)
er wordt ingezet op efficiëntie en het ontwikkelen van de energie infrastructuur voor warmte, stoom en opslag en (her)gebruik van afgevangen CO₂
2. Naar een nieuw energiesysteem (2020-2030)
verduurzaming van het energieverbruik door de industrie: efficiëntie en duurzame bronnen
3. Vernieuwen van het grondstoffensysteem (2030-2050)
Vervangen van fossiele grondstoffen en transportbrandstoffen door bio grondstoffen, recycling en CO₂ in combinatie met groene waterstof

Arbeidsmarkt

De urgentie op de arbeidsmarkt in JTF-regio Groot-Rijnmond is tweeledig: enerzijds het terugdringen van het vacatureoverschot, anderzijds het bemensen van veranderende industriële banen. De aanpak hiervan vergt actie op meerdere dimensies: toeleiding en instroom, doorstroom, om- en bijscholing en randvoorwaarden zoals bereikbaarheid. Groot-Rijnmond heeft het hoogste aantal medewerkers in de industrie in vergelijking met de andere regio's. De verwachte uitstroom van arbeidskrachten door vergrijzing, de gemiddeld lage arbeidsparticipatie en de gemiddeld hoge werkloosheid zorgen voor een onbenut potentieel in de beroepsbevolking. De transitie vergroot de krapte en verergerd de verschuiving van werkgelegenheid naar opleidingsniveaus.

³ CCUS is het afvangen, hergebruiken en opslaan van CO₂.

Werkgelegenheid

De haven-gerelateerde directe werkgelegenheid in Rotterdam-Rijnmond is sterk verbonden met de indirecte werkgelegenheid. Onderzoek van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) laat zien dat het aantal banen in de bestaande fossiele industrie in Groot-Rijnmond daalt en dat nieuwe banen ontstaan in nieuwe waardeketens. Een belangrijke conclusie uit de PBL studie is dat het werkloosheidsrisico van werknemers in een aantal sectoren uitzonderlijk sterk stijgt.

Volgens berekeningen zijn er in JTF-regio Groot-Rijnmond meer dan 31.000 personen werkzaam in kwetsbare sectoren. Nadere analyses tonen een krimp in de kolensector van en in de keten van olieproducten, maar daar staan groeikansen in de energiesector en installatiebranche tegenover. Per saldo is de reële schatting een “verlies” van circa 2.000 fte aan directe fte in energie-intensieve sectoren in Groot-Rijnmond tot 2030. Het belang is daarmee groot deze tendensen om te zetten in nieuwe banen, door transitie en vernieuwing van de chemische sector en door ontwikkeling van Groot-Rijnmond als Europese “energy hub”.

Verlies van banen is al gestart met de gedwongen sluiting van kolencentrales. Gesteld wordt dat circa één derde van de arbeidsplaatsen in de haven verandert door de energietransitie. Naar verwachting ontstaat op korte termijn bedrijvigheid dicht bij de huidige beroepen, bijvoorbeeld in de installatiebranche. Op langere termijn ontstaan fundamenteel nieuwe banen, waarbij energie en digitalisering steeds meer in elkaar grijpen. Om Mainport Rotterdam ook na de energietransitie te behouden als de belangrijkste energiehaven van Europa, moet men anticiperen op deze toekomst, mee veranderen en voorop lopen. Belangrijk hierbij is aandacht voor het beschikbare potentieel aan arbeidskrachten.

Om-, na- en bijscholingsopgave

Vaardigheden van de werknemers in deze sectoren laten zich goed overdragen binnen de sector (ook naar niet-fossiele vormen van bijvoorbeeld procesindustrie), maar veel minder naar andere sectoren als gevolg van het hoog specialistische karakter gekoppeld aan het relatief lage opleidingsniveau. Werknemers in de aardolie verwerkende industrie, waar banen verloren gaan, vinden hierdoor niet zomaar een baan in een andere sector. Rotterdam heeft meer dan vijf keer zoveel werknemers in de aardolieverwerking dan gemiddeld in Nederlandse regio's. Dit geeft aan dat de om- en bijscholingsnoodzaak hoog is.

Krapte op de arbeidsmarkt

De huidige en toenemende krapte op de arbeidsmarkt (vacature-overschot) is het belangrijkste pijnpunt in de energietransitie in Groot-Rijnmond. Het al bestaande groot tekort aan technisch personeel in het HIC neemt naar verwachting de komende jaren toe. Het inzetten van nu nog onbenut potentieel en het vergroten van sociale inclusie (mensen met een beperking of psychiatrische problemen ondersteunen bij hun leven in en met de maatschappij) zijn noodzakelijke oplossingsrichtingen. Wanneer niets gebeurt, geeft dit serieuze vertraging bij de voorgenomen transitie. De instroom bij opleidingen in de techniek neemt af, waardoor meer instroom noodzakelijk is in de gehele onderwijsketen (PO, VO, MBO, HBO en WO), ook uit specifieke doelgroepen die tot op heden relatief ondervertegenwoordigd zijn bij bedrijven in het HIC. Dat is noodzakelijk om het toenemend aantal vacatures voor bestaande banen in te vullen, maar vooral om door het aantrekken van jonge talentvolle mensen bij bestaande bedrijven aan nieuwe ideeën en een andere (inclusieve en duurzame) cultuur te kunnen werken. Strategische personeelsplanning betekent voor werkgevers ook het verder kijken dan de huidige arbeidspool en aandacht voor arbeidskrachten uit kwetsbare groepen.

Sociale innovatie onderwijs en arbeidsmarkt

Een succesvolle energietransitie is mede afhankelijk van beschikbaar en te werven talent. Met een fors vacatureoverschot vraagt deze enorme uitdaging om aanpassingen van arbeidsmarkt en onderwijs. Een toekomstgerichte vraagt om extra investeringen en innovaties bij bedrijfsleven en onderwijs.

MBO-instellingen staan voor een grote uitdaging. Aan de ene kant werken ze steeds beter samen met bedrijven om snel in te spelen op nieuwe ontwikkelingen en behoeftes, aan de andere kant kampen ze met vergrijzing bij docenten en hebben ze moeite voldoende nieuwe docenten aan te trekken. In de groeisectoren van de energietransitie ontbreekt soms een sociale infrastructuur: nog geen cao, salarissen liggen lager, meer tijdelijk werk en nog onvoldoende toegang tot opleidingsbudgetten. Dat maakt een overstap naar deze branches lastiger. Op deze aspecten is sociale innovatie nodig, bijvoorbeeld in flankerende programma's rond om- en bijscholing. Daarbij is een flexibel opleidingsaanbod met modulen noodzakelijk. Voor de arbeidsmarkt en sociale effecten is een bredere aanpak gewenst. Naast arbeidsmarktprojecten met directe link met de klimaattransitie, zijn ook acties nodig op het gebied van baanbehoud- en creatie en op het gebied van sociale inclusie gericht op sectoren en doelgroepen die indirect worden geraakt door de klimaattransitie.

3.2.2 Ontwikkelingsbehoeften en -doelstellingen

De hoofdlijnen voor JTF-regio Groot-Rijnmond zijn versnellen van de energietransitie, vernieuwen van economie en het veerkrachtig maken van arbeidsmarkt voor de transitie. Deze behoeften vallen uiteen in de drie sporen zoals hieronder omschreven.

Een zogeheten ketenaanpak is nodig om de drie programmalijnen te realiseren. De opgave raakt namelijk aan de gehele ketens van toeleveranciers, producenten, afnemers en de logistieke schakels in alle ketens. Dit vraagt een integrale blik op zowel economie als arbeidsmarkt. De gevolgen van de transitie in werkgelegenheid en scholingsbehoefte zijn groot en direct. De transitie raakt de fundamenten van de arbeidsmarkt voor het HIC. De technologische innovaties die tot doorbraak komen, zijn mede bepalend voor de benodigde opleidingen. Zonder juist gekwalificeerd personeel, geen nieuwe waardeketens.

JTF-regio Groot Rijnmond zet in op acties die zowel de economische kant als de arbeidsmarktaspecten aanpakken door te streven naar verbinding. Denk bijvoorbeeld aan projecten voor nieuwe technieken met een vertaalslag naar opleiding in het gebruiken/bedienen van die techniek of waar in potentie werkgelegenheid verloren gaat.

Sporen JTF-gebied Groot-Rijnmond

Spoor 1: vernieuwen en versterken van de regionale economie met nieuwe, duurzame en/of circulaire industriële ketens.

Het gaat hierbij om ontwikkelingen waarin nieuwe waardeketens de fossiele industrie vervangen. Het stimuleren van afzetmarkt voor groene waterstof, industriële elektrificatie, zon, wind, technologische innovaties die dichterbij de markt worden gebracht.

Voorbeelden van te ondersteunen projecten of acties zijn:

- Toepassingsgerichte samenwerking mkb'er(s) en grote bedrijven (en kennisinstellingen) aan oplossingen binnen de regionale transitie – incl. gezamenlijk gebruik (gedeelde) innovatie-infrastructuur voor bedrijven, (innovatie)trajecten en ontwikkeling van vaardigheden, van meerwaarde voor decarbonisatie in chemieketens;
- Nieuwe waardeketens: industriële elektrificatie, groene waterstof, benutten reststromen en CO₂ in industriële processen, duurzame warmte (duurzaam betekent m.u.v. restwarmte uit niet-hernieuwbare bronnen);

- Vroege haalbaarheidsstudies;
- Late haalbaarheidsstudies gericht op 'blauwdruk' voor productiefaciliteiten;
- Pilots toetsing/demonstratie (haalbaarheid concept) industriële schaal. JTF als de-risking kapitaalintensieve innovatieve investeringen TRL 4-7 (niveau van technologische paraatheid);
- Realisatie moderne installaties in het HIC, inrichten productiefaciliteiten chemie;
- (Door)ontwikkeling innovaties en haalbaarheidsstudie die oplossingen bieden voor de transitie (nieuwe waardeketens);
- Ondersteuning in investeringsgereed maken business cases ('toeleiding kapitaal');
- Verbindingen binnen voorgaande typen acties naar aanpassing werknemers, ondernemers en ondernemingen aan veranderingen, opleiding en toegang arbeidsmarkt.

Spoor 2: versnellen van de transitie met investeringen in technologie, systemen en infrastructuur tot decarbonisatie van bestaande industriële ketens.

Het gaat hierbij om de bestaande industrie te helpen bij het verzachten van de gevolgen van de transitie. Met name de sectoren energie, chemische industrie en procesindustrie in Groot-Rijnmond hebben te maken met zowel verduurzaming van processen als met fundamentele wijziging van grondstoffen.

Voorbeelden van te ondersteunen projecten of acties zijn:

- Haalbaarheid, ontwerp en toepassing verduurzamingsmaatregelen (bijv. 'redesign scans' tot decarbonisatie) voor keten en productieprocessen;
- Aanpassing bedrijfsprocessen in industrie op niet-fossiele en circulaire productiemethoden;
- Vervolginvesteringen in daadwerkelijk toepassen decarbonisatie;
- Ondersteuning opwerken toepassingen naar financierbare businesscases ('toeleiding kapitaal')
- Vervangen fossiele grondstoffen door elektrificatie, waterstof, reststromen e.d.;
- Hergebruik, recycling en verwaarding reststromen tot alternatieve grondstoffen;
- Klimaatneutrale logistiek: personen- en kleinschalige logistiek via elektrische oplossingen, zware logistiek en binnenvaart, bijv. via waterstof;
- Verbindingen binnen voorgaande typen acties naar aanpassing werknemers, ondernemers en ondernemingen aan veranderingen, opleiding en toegang arbeidsmarkt.

Spoor 3: wendbare en weerbare beroepsbevolking in duurzaam toekomstbestendig HIC.

Het gaat hierbij om beschikbaarheid te realiseren van voldoende juist opgeleide en gemotiveerde beroepsbevolking voor de opgaven in de context van een toenemend vacature-overschot. De acties zijn aanvullend op bestaande instrumenten zoals aan zoals wetgeving, sociale plannen en het Westhavenarrangement⁴. Om potentieel te mobiliseren, passend (bij-/om-) te scholen en duurzaam in te zetten, is een brede en integrale aanpak nodig met uiteenlopende acties. Prioriteit ligt op aanboren van onbenut arbeidspotentieel, o.a. in kwetsbare groepen.

De behoefte aan scholingsinfrastructuur in duurzame energie is nog volop in ontwikkeling. Een arbeidsmarktfaciliteit als het Scholingsfonds biedt ruimte tot flexibel reageren op deze ontwikkelingen. Moderne additionele faciliteiten, apparatuur en diensten voor opleiden en trainen, dicht bij de industrie, zijn noodzakelijk om 'Leven Lang Ontwikkelen' in de praktijk mogelijk te maken.

Met de huidige economische perspectieven wordt het onbenut potentieel niet alleen (in)direct geraakt door vergrote mismatch op gevraagde vaardigheden in relatie tot de klimaattransitie (en daardoor op grotere afstand komt van benodigde banen), ook heeft het beschikbaar krijgen van huidige onbenut potentieel voor de (nieuwe) banen een tweezijdige aanpak op actieve inclusie nodig.

⁴ Hierin werken het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, met Het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen UWV, vakbond FNV en werkgeversorganisaties arbeidskrachten getroffen door sluiting van de kolencentrales in het HIC van werk naar werk helpen.

Werkgevers aan de andere kant moeten geholpen worden hun vraag naar arbeid aan te passen aan beschikbaarheid ervan. Acties hierbij zijn complementair aan ESF(+) inzet.

Voorbeelden van te ondersteunen projecten of acties zijn:

- Acties op veranderende vraag naar arbeid, bijv. 'Redesign scans' binnen (individuele) bedrijven en Fieldlabs gericht op concreet maken benodigde vaardigheden voor werk in de energietransitie;
- Acties op veranderend werkgeverschap en sociale innovatie, bijv. samenwerking in regionale mobiliteit teams (complementair aan reguliere gemeentelijke taak), en ketenaanpakken instroom, doorstroom, arbeidsmobiliteit en duurzame inzetbaarheid (werk naar werk, uitkering naar werk en school naar werk, job carving⁵);
- Acties op om-, na- en bijscholing, bijv. scholingstrajecten naar kansrijke beroepen in de haven, innovatieve curricula en laagdrempelige, breed toegankelijke faciliteiten, stimuleren hybride docentschap en ontwikkeling modulaire opleidingen naar circulaire chemie en verwante ketens
- Acties om nieuw arbeidspotentieel – o.a. onder werklozen en jongeren - te mobiliseren tot instroom in het HIC. Beroepdemonstraties met informatie over opleidingen en sector in de haven en groene industrie;
- Acties op veranderende vaardigheden en aansluiting opleidingen op arbeidsmarkt, bijv. publiek-private samenwerking in regionale leer-werk-bedrijven, experimenteren met vaardigheden-standaard en instrumenten en loopbaanoriëntaties, leven-lang-leren en matchingsprocessen specifiek voor vacatures in duurzame industrie in het HIC;
- Acties door arbeidsmarktorganisaties (werkgeversservicepunt, arbeidsvoorziening, andere overheidsorganisaties), ter ondersteuning van bedrijven voor sociaal rendement of bij plaatsing van mensen met afstand tot de arbeidsmarkt;
- Acties op organisatie voorzieningen en dienstverlening ten behoeve van voorgaande acties, bijvoorbeeld stichten van LeerWerkbedrijf Haven van de Toekomst (in publiek-privaat partnerschap), uitbreiden van leerwerkplaats, investeringen in slechten mobiliteitsbarrières en opzetten netwerk HR professionals in de haven;
- Acties op additionele publieke inspanningen t.a.v. creëren sociale impact door begunstigden en op integraal verminderen van barrières voor werk bij werkloze werkzoekenden.
- Met onderwijsinstellingen, Fieldlab FLIE en Plant One Rotterdam praktijkstages en onderzoek in experimenteer- en testlocatie:
 - Opzetten onderwijsprogramma's
 - Training en opleiding studenten incl. VCA examen
 - Services, huur outillage apparatuur en verbruik nutsvoorzieningen (utilities)
 - Investeren in nieuwe apparatuur

Doelgroepen: alle partners betrokken bij de transitieopgave kunnen in aanmerking komen voor JTF-steun. Het gaat om:

- Mkb-Bedrijven of organisaties van of gericht op bedrijven, inclusief ketens met toeleveranciers, producenten, logistiek en afnemers
- Werkgevers- en werknemersorganisaties, vakbonden
- Opleidingsinstellingen en kennisinstituten als organisaties
- Scholieren en studenten
- Werkzoekenden (zowel werkeloos als al werkend), zij-instromers, nieuwkomers op de arbeidsmarkt en bestaande werknemers
- Speciaal opgerichte coöperaties of andere samenwerkingsverbanden gericht op energietransitie
- Energiemaatschappijen, netbeheerders, warmtebedrijven.

⁵ Job carving is het opdelen van functies om banen te creëren voor mensen met een beperking.

Kortom: elke organisatie die een rol speelt bij het faciliteren en realiseren van de energietransitie, zowel naar economische als naar sociale component.

Vanuit de integrale benadering streeft het programma naar samenwerkingsprojecten: mkb en kennis- en onderwijsinstellingen decarbonisatie-oplossingen tot daadwerkelijke toepassing brengen, nieuwe duurzame waardeketens in de praktijk ontstaan in verbindingen tussen bedrijfsleven, onderwijsinstellingen en overheid. Op arbeidsmarktaanpak is een ecosysteembenadering mogelijk in meerjarige publiek-private aanpak tot en met ketenregie vanuit een organisatie thuis in de inhoudelijke uitdagingen, maar ook gewend om verbinder te zijn tussen bedrijven (ook onderling), overheid en onderwijsinstellingen. Het programma staat open voor publiek-private aanpakken met onderwijs, bedrijfsleven, overheid (sociale diensten, werkplaatsen) in de arbeidsmarktregio, werkgeversorganisaties, Onderzoek en Ontwikkelfondsen (O&O), etc.

Steun aan grote ondernemingen voor productieve investering is niet voorzien. Dus investeringen in vaste activa of immateriële activa van ondernemingen met het oog op de productie van goederen en diensten, waardoor wordt bijgedragen tot de vorming van bruto-kapitaal en het scheppen van werkgelegenheid worden niet gesteund door dit plan.

3.2.3 Samenhang met andere programma's

Het JTF programma Groot-Rijnmond draagt bij aan doelen op zowel lokaal, regionaal/landsdelig, nationaal en Europees niveau. Daarnaast is ook synergie en complementariteit met andere programma's.

Samenhangende programma's:

- Klimaatakkoord
- Nationaal waterstof programma
- Groeifonds-propositie 'Groenvermogen van de Nederlandse industrie
- SER-advies regionale koplopersprogramma en het Rijksbrede programma circulaire economie (RPCE)
- Cluster Energie Strategie (CES)
- Regionale Innovatiestrategie (RIS)
- Clusterplan Rotterdam Moerdijk
- Rotterdams Klimaatakkoord
- Havenvisie Rotterdam
- Deltalinqs Climate Program (DCP)

Samenhang met andere relevante programma's van de Europese Unie

Fondsen en projecten worden waar mogelijk in samenhang geprogrammeerd met oog op synergie, complementariteit, effectiviteit en integraliteit met andere Europese programma's.

Samenhangende EU-fondsen:

- Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO)
- Europees Sociaal Fonds Plus (ESF+)
- Connecting Europe Facility (CEF)
- LIFE (financiering ondersteunen van projecten op het gebied van milieu- en natuurbehoud en klimaatactie)
- Horizon Europe

Samenwerking

JTF-regio Groot-Rijnmond streeft naar optimale realisatie van doelen en inzet van middelen en staat daarin open voor samenwerking met het rijk en andere JTF regio's, bijv. op onderwerpen die in meerdere regio's spelen zoals havenindustrie, chemie en waterstof. Samenwerking met Moerdijk ligt voor de hand, gezien de nabijheid en inhoudelijke raakvlakken. Een opleidingsfaciliteit kan bijvoorbeeld gericht zijn op werknemers en studenten uit beide regio's.

Samenhang met geplande steun uit andere pijlers van het mechanisme

In aanvulling op de eerste pijler, biedt het mechanisme voor een rechtvaardige transitie (JTM) mogelijkheden om financiering te mobiliseren uit pijler 2 en de Europese Commissie en pijler 3. De toepassing van subsidies, leningen en/of garantstelling is opportuun wanneer het voorziet in een onvolledigheid in de kapitaalmarkt. Dit is onder andere van belang voorinvesteringen in de noodzakelijke infrastructuur voor de transitie (zoals bijvoorbeeld doch niet limitatief: warmtenetten, waterstof). De mogelijkheden tot financiering via pijler 2 of 3 worden daartoe onderzocht.

Voor pijler 3 van het JTM voorziet Groot-Rijnmond steun aan duurzame warmtesystemen. Enkel ter illustratie noemt Rijnmond twee initiatieven voor dergelijke verkenningen. 1. Het doorverbinden van warmtesystemen binnen de glastuinbouwgebieden en woonkernen van het Westland en het Oostland gebied. Hierbij worden verschillende koppelingen tussen o.a. geothermiebronnen, restwarmtenetten en andere toekomstige warmtebronnen beoogd. 2. Het opzetten van regionaal warmtesysteem in de regio Holland-Rijnland, door middel van de verbinding van verschillende geothermieprojecten en de koppeling aan toekomstige restwarmtesystemen. Dit onder de naam van 'Warmterotonde en aardwarmte Rijnland'.